

Operationele procedure

Werkvergunningen binnen RES

Inhoudstafel

0.. Referentie	2
1.. Inleiding	2
2.. Rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden	3
2.1 Definities.....	4
2.1.1 Installatie	4
2.1.2 Operatie.....	4
2.1.3 Werkvergunning (WV)	4
2.1.4 Vergrendeling	4
2.1.5 Etikettering (labeling)	4
2.2 Rollen en verantwoordelijkheden	4
2.2.1 De installatieverantwoordelijke	4
2.2.2 Verstrekker van de vergunningen	4
2.2.3 Bestemming van de vergunningen	5
3.. Werkwijze	5
3.1 Opleiding en kennisniveau	5
3.2 Uitvoering van de werkvergunningprocedure	5
3.2.1 Voorbereidingsfase.....	5
3.2.2 In veiligheid stelling	5
3.2.3 Uitvoeringsfase.....	6
3.2.4 Voltooiingsfase.....	7
3.3 Specifieke bepalingen.....	8
3.3.1 Voorbereiding op noodsituaties	8
3.3.2 Bijzondere voorzorgsmaatregelen in verband met menselijke en organisatorische factoren	8
3.3.3 Ervaringsfeedback en controles.....	8
3.4 Werkvergunningformulier:.....	9
4.. Ondersteunende en hulpdocumenten	9
5.. Verklaring voor wijziging	9

0 Referentie

Documentnummer	Titel
	Groepsregel Veiligheid & Gezondheid GR05 Systeem voor werkvergunningen

Dit document vervangt de volgende documenten:

Documentnummer	Titel
ZST.10010043604.000_00	OP - Werktoelatingen binnen RES

1 Inleiding

Het onderhavig document beschrijft de regels die worden toegepast in Electrabel bij het voorbereiden en uitvoeren van werken binnen Renewable Energies BeLux (RES). Deze regels zijn van toepassing op alle installaties, beheerd door de afdeling RES.

Binnen RES worden het preventief, predictief en correctief onderhoud en uitzonderlijke werkzaamheden op installaties grotendeels toevertrouwd aan een contractant die met zijn eigen werknemers en/of subcontractanten de werkzaamheden uitvoert op de installaties uitgebaat door Electrabel. De installaties die beheerd worden door RES worden niet permanent bemand, noch door Electrabel, noch door de contractant.

Een Systeem voor Werkvergunningen (WV) is erop gericht om de veiligheids- en gezondheidsrisico's die gepaard gaan met interacties tussen operaties, installaties en hun omgeving, door middel van technische of organisatorische maatregelen te beheersen.

Het laat toe om:

- de installatieverantwoordelijke voortdurend op de hoogte te houden van lopende operaties en van de configuratie van de installatie, zodat hij zijn coördinatietak kan waarnemen;
- een voorafgaande risicoanalyse van de operaties uit te voeren, in eerste instantie met het oog op de veiligheid en gezondheid van werknemers, werknemers van externe ondernemingen en derden, maar ook met het oog op de beveiliging van de omgeving en de integriteit van de installatie;
- een WV af te leveren waarin de toe te passen maatregelen voor risicobeheer beschreven staan;
- de personen die de operaties uitvoeren, duidelijk in te lichten over hun precieze aard en reikwijdte en over de risico's van interactie met de installaties en hun omgeving;
- na voltooiing van de operaties, zich ervan te vergewissen dat alle betrokken delen van de installatie hersteld zijn in de veiligheidstoestand zoals voorzien in de WV en in de normale bedrijfsconfiguratie.

Elke operatie binnen de installatie is automatisch aan het systeem voor WV onderworpen.

Indien nodig, moet de directie de operaties of sectoren aangeven die niet aan het systeem voor WV onderworpen zijn en haar keuzes verantwoorden aan de hand van een formele risicobeoordeling.

Deze oplossing maakt het mogelijk om automatisch een WV verplicht te stellen in dubbelzinnige situaties of bij een wijziging of uitbreiding van de installaties.

Deze operaties of sectoren worden opgenomen in een lijst met interventies niet onderworpen aan het systeem voor werkvergunningen (Hulpdocument).

Sommige repetitieve exploitatieoperaties kunnen worden toegelaten door een interne procedure, en niet zozeer door een WV. Indien dit het geval is, moet die procedure voorzien in een niveau van risicobeheersing, dat minstens gelijkwaardig is met dat van het systeem voor WV. De risicobeoordeling van elke procedure moet worden geformaliseerd en telkens wanneer nodig worden herzien.

2 Rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Wanneer RES of GDF SUEZ eigenaar of concessiehouder van de installatie is, valt het systeem voor WV onder haar verantwoordelijkheid.

Wanneer RES de exploitatie van een installatie volledig of gedeeltelijk uitbesteedt (ook aan een andere entiteit van de Groep of enkel naar aanleiding van bijzondere Operaties), moet zij formeel:

- de toepassing eisen van een systeem voor WV dat minstens gelijkwaardig is met wat in deze procedure wordt beschreven;
- het systeem voor WV controleren in overeenstemming met paragraaf 3.3.3.

Wanneer RES een dienstverlening uitvoert op een installatie die door een klant wordt gecontroleerd, moet zij er zich contractueel van vergewissen dat de klant over een systeem voor WV beschikt dat een veiligheidsniveau waarborgt dat minstens gelijkwaardig is met het niveau dat door de voorliggende Regel wordt beoogd. Is dat niet het geval, dan zal RES de klant voorstellen om tijdens de duur van de dienstverlening de vereisten na te komen die in het voorliggende document beschreven staan.

Een toevoeging of cumulatie van sommige taken is toegestaan, naargelang van de structuur van de onderneming of installaties, de aard van de operaties en de toepasselijke regelgeving, op voorwaarde dat de principes en vereisten van de voorliggende Procedure overgenomen en nageleefd worden. Bij een cumulatie van taken moeten de verantwoordelijkheden van elke betrokken partij nauwgezet omschreven worden, alsook de na te leven procedures omwille van de mogelijke risico's die hiermee gepaard gaan.

2.1 Definities

2.1.1 Installatie

Alle uitrustingen, infrastructures, leidingen, machines, gebouwen en afgebakende zones binnen een vestiging, inrichting of netwerk.

2.1.2 Operatie

Elke activiteit die uitgevoerd wordt door RES, haar onderaannemers of derden binnen de installatie of binnen haar werkomgeving (exploitatie, onderhoud, proeven, werkzaamheden, ...).

2.1.3 Werkvergunning (WV)

De term "Werkvergunning" (of "vergunning") heeft betrekking op het formulier waarmee de installatieverantwoordelijke (of een door hem aangeduid persoon) officieel machtiging verleent aan bepaalde personen om een Operatie op een welbepaald tijdstip en op een welbepaalde plaats uit te voeren, mits naleving van voorafgaandelijk vastgelegde preventie- en beschermingsmaatregelen. Het systeem voor WV kan voorzien in geëigende formulieren voor specifieke risico's (vuurvergunning, consignatieattest, proefvergunning, vergunning voor betreding van besloten ruimtes, graafvergunning, ...).

2.1.4 Vergrendeling

Systeem voor fysieke vergrendeling (bv.: hangslot) dat volgens een vastgelegde procedure op een afsluitingsinrichting of isolatiemechanisme wordt aangebracht om een onverwachte of vrijwillige inschakeling van die inrichting of dat mechanisme te voorkomen.

2.1.5 Etikettering (labeling)

Signalisatie die op een isolatiemechanisme moet worden aangebracht, onder verwijzing naar een WV en waarop het verbod tot inschakeling van dit mechanisme staat vermeld.

2.2 Rollen en verantwoordelijkheden

2.2.1 De installatieverantwoordelijke

Persoon die verantwoordelijk is voor de exploitatie van een Installatie of deel van een installatie. Hij wordt aangeduid door de exploitatieverantwoordelijke.

Hij moet op elk ogenblik op de hoogte zijn van de toestand van de betrokken Installatie en van de lopende operaties. Hij verleent de machtiging tot het uitvoeren van de operaties.

2.2.2 Verstrekker van de vergunningen

Hij staat in voor het afleveren van WV, na te hebben gecontroleerd of alle vereiste maatregelen zijn genomen om de installatie en haar omgeving te beveiligen.

2.2.3 Bestemming van de vergunningen

Hij neemt de WV in ontvangst, neemt kennis van de instructies, deelt die mee aan de personen die voor de uitvoering van de operaties instaan en ziet toe op de naleving ervan. Hij kan ook verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van bijkomende maatregelen van risicobeheer vóór de aanvang van de werken.

3 Werkwijze

3.1 Opleiding en kennisniveau

De verschillende partijen die bij het systeem voor WV betrokken zijn, moeten beschikken over erkende competenties die aan hun taak zijn aangepast. Zo moeten ze een grondige kennis bezitten van:

- de wettelijke en regelgevende vereisten;
- de risico's en de technische aspecten van de installatie;
- de maatregelen van risicobeheer die voor de uit te voeren operaties vereist zijn;
- de praktische uitvoering van de maatregelen voor de in veiligheid stelling;
- het toepasselijke systeem voor WV, en in het bijzonder:
  - de taken en verantwoordelijkheden, en de na te leven vereisten bij een ploegwissel;
  - het gebruik van de verschillende formulieren;
  - de opleidingsvereisten;
  - de te nemen maatregelen in noodsituaties.

3.2 Uitvoering van de werkvergunningprocedure

De werkvergunningprocedure bevat 4 hoofdfases:

3.2.1 Voorbereidingsfase

In de voorbereidingsfase van de in veiligheid stelling moeten de maatregelen van risicobeheer worden gedefinieerd voor de uitvoering van de in veiligheid stelling die aan de WV gekoppeld is.

Deze fase bestaat uit 2 stappen:

- de risicobeoordeling: die moet worden geformaliseerd op basis van een accurate omschrijving van de uit te voeren operatie: fases, modi operandi en bijbehorende risico's. Ze moet rekening houden met risico's van co-activiteit en interferentie;
- de definitie van de maatregelen van risicobeheer (bijvoorbeeld: consignatie, opleiding, instructies, gebruik van collectieve en persoonlijke beschermingsmiddelen, bewaking van parameters of kritieke fases, maatregelen in noodsituaties, ...).

Deze fase wordt afgesloten met de validering van deze maatregelen door de Installatieverantwoordelijke (of een door hem aangeduid persoon).

3.2.2 In veiligheid stelling

In de fase van in veiligheid stelling wordt er een beveiligde omgeving voor de operatie gecreëerd door het uitvoeren van de maatregelen van risicobeheer die tijdens de voorbereidingsfase zijn gedefinieerd. Deze fase staat onder het gezag en toezicht van de verstrekker van de vergunning.

In het geval van een consignatie voor de uitvoering van een spanningsvrije en/of fluïdumvrije operatie, moeten de volgende basisstappen worden nageleefd:

- stilleggen en buitengebruikstelling van de betrokken installatieonderdelen;
- scheiding (of isolatie);
- fysische vergrendeling van de scheidings- of isolatiemechanismen;
- etikettering van de vergrendelde uitrusting/organen met vermelding van het verbod tot inschakeling;
- dissipatie of verwijdering van gevaarlijke vloeistoffen of restenergie
- lokale identificatie van de uitrusting of het installatieonderdeel waarop de operatie zal uitgevoerd worden;
- controle op de afwezigheid van elektrische energie of gevaar;
- gebruik van de beschermingsmiddelen tegen een terugkoppeling van energie en/of fluïda;
- afbakening van de werkzone.

Aandachtspunten:

- de volgorde en het bestaan van sommige fases kunnen variëren naargelang van de aard van de consignatie;
- de bestemming van de vergunning kan door de verstrekker van de vergunning zijn gemachtigd tot het uitvoeren van bepaalde fases;
- de schakelorganen moeten duidelijk en met een uniek nummer zijn aangeduid. De plannen en plaatsbepalingen op de site moeten volledig up-to-date zijn. Indien niet, moeten er tijdens de voorbereidingsfase van de in veiligheid stelling maatregelen worden genomen om elk risico van identificatiefouten uit te sluiten;
- het systeem voor WV moet het mogelijk maken om een rechtstreekse link te leggen tussen de vergrendelde organen en de overeenkomstige WV (bijvoorbeeld: vermelding van de referentie van de WV op de etikettering);
- elke wijziging in de consignatieprocedure moet worden gevalideerd door de installatieverantwoordelijke om vergissingen in de deconsignatiefase te voorkomen;
- eventuele restrisico's (bijvoorbeeld het bestaan van een naderingsafstand, gedeeltelijke consignatie) moeten zijn geïdentificeerd, door alle betrokken partijen zijn gekend en door aangepaste maatregelen zijn beheerst.

Eens de in veiligheid stelling voltooid is, wordt de WV voor de Operatie afgeleverd aan de bestemming van de vergunning

3.2.3 Uitvoeringsfase

3.2.3.1 Voorzorgsmaatregelen voorafgaand aan de operatie

Geen enkele operatie mag worden aangevat alvorens de overeenkomstige WV is afgeleverd. De personen die de operatie uitvoeren, moeten daartoe overigens de opdracht van hun hiërarchie hebben ontvangen.

Vóór de uitvoering van de operatie moet de bestemming van de vergunning zich ervan vergewissen dat alle voorwaarden voor een veilige uitvoering zijn vervuld. In het bijzonder moet hij erop toezien dat de personen die de operatie uitvoeren, kennis hebben van en vertrouwd zijn met: de aard van de operatie, de restrisico's en de risico's van co-activiteit, de voorzorgsmaatregelen, de maatregelen in noodsituaties en de modaliteiten van de ploegwissel.

3.2.3.2 Stabiliteit van de organisatie, van de omgeving van de operatie en van de maatregelen van risicobeheer

De stabiliteit van de organisatie, van de omgeving van de operatie en van de maatregelen van risicobeheer moet tijdens de volledige uitvoering van de operatie voortdurend worden gecontroleerd.

De aandacht moet daarbij vooral uitgaan naar:

- wijzigingen in de planning, vervangingen bij het oorspronkelijk voorziene personeel, een vermindering van de geplande personeelssterkte, een ontoereikend opleidingsniveau, niet-meegedeelde instructies, enz.;
- de toestand van de omgeving van de operatie (uitrustingen in bedrijf terwijl ze eigenlijk buiten gebruik moesten zijn gesteld, slechte weersomstandigheden, gelijktijdige activiteiten, enz.);
- wijzigingen die zich tijdens een onderbreking van de operatie hebben voorgedaan.

Parameters die in de tijd kunnen evolueren (bijvoorbeeld: zuurstofgehalte in een besloten ruimte, H₂S- of CO-gehalte, enz.) worden regelmatig of doorlopend gecontroleerd. Voor dit type van controles moet de WV een minimale frequentie specificeren en, indien nodig, een registratie van de metingen verplicht stellen.

3.2.3.3 Wijziging in aanvangsvoorwaarden

De aanvangsvoorwaarden die bij de aflevering van een WV in aanmerking werden genomen, kunnen evolueren als een gevolg van:

- een (onvoorziene) wijziging in de werkomstandigheden, met inbegrip van een werkhervatting na een noodsituatie of de toevoeging van een niet geplande operatie;
- een noodzakelijke uitbreiding van de perimeter van de operatie of een verlenging van de geldigheidsduur van de WV;
- de noodzaak om de installatie opnieuw onder spanning te brengen omwille van proces gerelateerde redenen of voor de volgende stap in de uitvoering van de operatie;
- de noodzaak om tests of proeven uit te voeren.

In dat geval moet een risicobeoordeling worden geformaliseerd onder het gezag en toezicht van de installatieverantwoordelijke, wat vervolgens moet uitmonden in de definitie van nieuwe maatregelen van risicobeheer en de aflevering van een nieuwe WV die met deze wijzigingen rekening houdt.

3.2.3.4 Geldigheidsduur van een WV

De verstrekker van de werkvergunning bepaalt haar geldigheidsduur op basis van de risicobeoordeling. Wanneer er geen uiterste datum werd opgelegd, dient te worden voorzien in periodieke controles van de WV die in omloop zijn om hun geldigheid te verifiëren.

Bij een wijziging van de ondertekenaars van de WV tijdens haar geldigheidstermijn moet er een formele procedure voor de overdracht van informatie en verantwoordelijkheden worden gevolgd.

3.2.4 Voltooiingsfase

Bij de teruggave van een WV en vóór haar afsluiting moet de verstrekker ervan in het bezit worden gesteld van een formele verklaring van de bestemming van de vergunning waarin bevestigd wordt dat alle operaties voltooid zijn en dat de zone van de uitgevoerde operaties volledig vrij is van restrisiko's. Die verklaring moet onder meer bepalen dat alle materialen, werkinstrumenten en – uitrustingen verwijderd zijn, en dat de personen die de operaties hebben uitgevoerd, ervan op de hoogte zijn gebracht dat de toegang tot de zone voortaan verboden is, tenzij er een nieuwe WV wordt afgeleverd. Indien een WV moet worden teruggegeven zonder dat de werken voltooid zijn of

wanneer er nog restrisico's bestaan, moet dient de procedure gevolgd die in §3.2.3.3. beschreven is. Deze punten kunnen worden bevestigd door een inspectie op het terrein.

Wanneer er een consignatie heeft plaatsgevonden, wordt er na de afsluiting van de WV een deconsignatieprocedure voorbereid en uitgevoerd. Naargelang van de aard van de operaties, de aangebrachte wijzigingen of de exploitatiecontext is een deconsignatieprocedure niet noodzakelijk een "omgekeerd spiegelbeeld" van de consignatieprocedure.

3.3 Specifieke bepalingen

3.3.1 Voorbereiding op noodsituaties

Tijdens de voorbereidingsfase van de in veiligheid stelling wordt er geanticipeerd op noodsituaties. De aandacht gaat daarbij vooral uit naar:

- de op te volgen instructies bij het onderbreken van het werk in noodsituaties of bij een evacuatie;
- de procedures om bepaalde uitrustingen in noodsituaties opnieuw en vervroegd in werking te stellen.

Alle personen die bij dit proces betrokken kunnen zijn (werknemers, onderaannemers, enz.), moeten officieel van deze mogelijkheid op de hoogte worden gebracht en moeten hun taken, hun beschikbaarheidsvereisten en de voorziene instructies en procedures kennen.

3.3.2 Bijzondere voorzorgsmaatregelen in verband met menselijke en organisatorische factoren

Het systeem voor WV moet voorzien in maatregelen om de risico's van menselijke fouten of organisatorische gebreken te beperken, zoals:

- de afwezigheid van één of meer bepalende spelers binnen het WV-systeem;
- het verlies van een document: meestal het officieel goedgekeurde WV-formulier;
- foutief gebruik en het verlies van sleutels van vergrendelingsystemen;
- fouten bij de identificatie van uitrustingen;
- communicatiefouten, meestal bij communicatie over langere afstand, bij wijzigingen van medespelers of teams, of in het geval van meertalige werknemers of teams.

3.3.3 Ervaringsfeedback en controles

Ongevallen, incidenten of gevaarlijke situaties als een gevolg van tekortkomingen in het systeem voor WV moeten worden geregistreerd en geanalyseerd.

Zo is het noodzakelijk om:

- regelmatige inspecties op het terrein uit te voeren om de correcte toepassing van de WV-procedures te controleren;
- het systeem voor WV om de 3 jaar aan een audit te onderwerpen. Die audit omvat een steekproefsgewijze analyse van formulieren, controles op het terrein en gesprekken met (interne en externe) werknemers;
- het systeem voor WV minstens elk jaar te herzien, om na te gaan of het aangepast is aan de regelgevende en organisatorische evoluties, de resultaten van eerdere inspecties, herzieningen en audits, alsook aan lessen die uit eerdere ongevallen of incidenten werden getrokken.

3.4 Werkvergunningformulier:

Het werkvergunningformulier moet minstens volgende informatie bevatten:

- een beschrijving van de uit te voeren operatie;
- een precieze aanduiding van de plaats van de operatie, de installatie en/of de betrokken uitrusting;
- datum en uur van afgifte en afsluiting;
- namen en handtekeningen, minstens van de verstrekker en de bestemming van de werkvergunning;
- een gedetailleerd overzicht van de risico's en de te nemen maatregelen (deze informatie kan via een ander document worden verstrekt).

Een blanco template document wordt opgesteld in de 3 landstalen en het Engels.

Wanneer de plaats van de operatie ver verwijderd ligt van de plaats van aflevering van de WV (bijvoorbeeld, op het net of in een verafgelegen vestiging), moet er een formele procedure zijn uitgewerkt (herhaalde berichten, telefax...) die de verstrekker en bestemming van de werkvergunning moet toelaten om de fases van de procedure te registreren zonder dat er een fout in de informatie-uitwisseling kan sluipen.

4 Ondersteunende en hulpdocumenten

Documentnummer	Titel
ZST.10010421898.000	IN – Rollenverdeling werkvergunningen binnen O&M Wind&Solar
ZST.10010421873.000	IN – Uitzonderlijk werk binnen RES
ZNO.10010425431.000	OD – Lijst met interventies niet onderworpen aan het werkvergunningensysteem
ZNO.10010425426.000	HD – Werkvergunning Template

5 Verklaring voor wijziging

Versienr	Reden van wijziging	Gewijzigde pg
01	Aanpassing werkwijze	